

Наталія Богданець,
Катерина Ющенко,
Оксана Івасюк

Інна Червінська та
Наталія Богданець

До збірника увійшли тези учасників Всеукраїнської онлайн-конференції «Україно моя вишивана : етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки» (21 травня 2020 року), присвяченої Всесвітньому дню вишиванки. У роботах розглянуто питання, пов'язані з різними аспектами етнокультурного та освітньо-виховного потенціалу української вишиванки: традиційні техніки вишивки різних регіонів; культура носіння й дослідження вишиванки українською інтелігенцією кінця ХІХ – початку ХХ століття; формування національно-культурної ідентичності сучасної молоді; інтерпретація та використання символів вишиванки в шкільному освітньому процесі; потенціал української вишивки в системі інклюзивної освіти дітей із особливими потребами; вишиванка в культурі України та національних спільнот; досвід збереження українських традицій у діаспорі та багато інших питань.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ

ВІДДІЛ НАВЧАННЯ МОВ НАЦІОНАЛЬНИХ
МЕНШИН ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. СТЕФАНІКА»

Україно моя ВИШИВАНА:

етнокультурний та освітньо-виховний
потенціал української вишиванки

**Збірник тез
Всеукраїнської науково-практичної
онлайн-конференції, присвяченої
Всесвітньому дню вишиванки**

21 травня 2020 р.

(електронне видання)

Київ
Педагогічна думка
2020

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. СТЕФАНІКА»
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ НАПН УКРАЇНИ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ОГІЄНКА
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Г. КОРОЛЕНКА
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА
ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

**«Україно моя вишивана :
етнокультурний та освітньо-виховний потенціал
української вишиванки»**

**Збірник тез
Всеукраїнської науково-практичної
онлайн-конференції,**

присвяченої Всесвітньому дню вишиванки

21 травня 2020 р.

(електронне видання)

За науковою редакцією Н. Богданець-Білоskalенко

Київ
Педагогічна думка
2020

УДК 37.017:39:008(477)(043.2)

*Рекомендовано до друку вченою радою Інституту педагогіки НАПН України
(протокол № 6 від 22 червня 2020 року)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Богданець-Білоskalенко Наталія Іванівна, доктор педагогічних наук, завідувач відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України, професор Ізмаїльського державного гуманітарного університету;

Хорошковська-Носач Тетяна Петрівна, науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України;

Червінська Інна Богданівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач творчої навчально-наукової лабораторії «Гірська школа Українських Карпат» ДВНЗ «Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника».

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Кічук Надія Василівна, доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Попова Людмила Олександрівна, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України.

Україно моя вишивана : етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки : зб. тез Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції, 21 травня 2020 р. / за наук. ред. д. пед. наук Н. І. Богданець-Білоskalенко (електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2020. 163 с.

ISBN 978-966-644-442-7

До збірника увійшли тези учасників Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Україно моя вишивана : етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки» (21 травня 2020 року), присвяченої Всесвітньому дню вишиванки. У роботах розглянуто питання, пов'язані з різними аспектами етнокультурного та освітньо-виховного потенціалу української вишиванки: традиційні техніки вишивки різних регіонів; культура носіння й дослідження вишиванки українською інтелігенцією кінця XIX – початку XX століття; формування національно-культурної ідентичності сучасної молоді; інтерпретація та використання символів вишиванки в шкільному освітньому процесі; потенціал української вишивки в системі інклюзивної освіти дітей із особливими потребами; вишиванка в культурі України та національних спільнот; досвід збереження українських традицій у діаспорі та багато інших питань.

Збірник адресовано науковцям, науково-педагогічним працівникам, педагогам, докторантам, аспірантам, студентам, практикам освітньої галузі та всім, хто цікавиться долею України, її традиціями та культурою.

УДК 37.017:39:008(477)(043.2)

За зміст публікацій, достовірність інформації, цитат, покликань на літературні джерела відповідальність несуть автори.

Технічний редактор – **Ліпчевська Інна Леонідівна**, науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України.

ISBN 978-966-644-442-7

© Інститут педагогіки НАПН України, 2020

© Педагогічна думка, 2020

Орос Ільдико,
доктор філософії,
ректор Закарпатського угорського інституту
ім. Ференца Ракоці II,
e-mail: ildiko@kmtf.uz.ua

Біда Олена,
доктор педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри педагогіки і психології
Закарпатського угорського інституту
ім. Ференца Ракоці II,
e-mail: tetyanna@ukr.net

ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ УЧНІВ

Ключові слова: громадянська відповідальність, система, виховна робота, учні, активна громадянська позиція.

Розбудова України як незалежної, суверенної держави вимагає виховання громадянина-патріота, здатного жити й працювати в умовах демократії, забезпечувати соборність України, відчувати постійну відповідальність за себе, свій народ, країну, прагнути здійснити реальний внесок у реформаторські процеси.

Сучасна модернізація системи освіти вимагає пошуку нових педагогічних технологій, що здатні забезпечити формування громадянина з активною громадянською позицією, громадянською відповідальністю, яка передбачає не тільки оволодіння учнями знаннями про права й обов'язки громадян, переконання їх у доцільності демократичних перетворень суспільства, сформованість високих морально-вольових, патріотичних якостей і почуттів, а й виявлення вмотивованих громадянських вчинків, дій. У розробці такої технології формування громадянської позиції учнів полягає актуальність дослідження [1].

Громадянська відповідальність визначається єдністю думок, почуттів і діяльності, тому важливо дбати про розвиток емоційного, інтелектуального та практично-дійового компоненту громадянської культури, щоб повага до законів і символів Батьківщини, до її святинь, розуміння своїх прав і обов'язків поєднувалися з реалізацією власних патріотичних почуттів, прав і обов'язків у повсякденному житті.

Результативність формування громадянської відповідальності залежить від того, як педагоги стимулюють розвиток самоорганізації, самоуправління учнів, демократичного стилю взаємодії; сприяють формуванню критичного мислення, творчості й самостійності, усвідомленню власних світоглядних орієнтацій [2].

Складовими громадянської відповідальності є громадянська освіченість, компетентність, активність, досвід громадської діяльності [3].

Основними методологічними позиціями, що враховуються в конструюванні структури й динаміки формування громадянської відповідальності особистості, є:

- уявлення про громадянську культуру особи як інтегральну властивість, ідеальну систему, яка проглядається через основні показники: структурність, системність, цілісність, функціональність;
- основні складові підсистеми цілісної системи громадянської культури особистості функціонують у рамках замкнутого кола, у якому існують різноманітні взаємозалежності: як одно-однозначні, одно-багатозначні, так і багато-однозначні й багато-багатозначні детермінації;
- існування в цих підсистемах природних, соціальних та системних якостей, які виступають одночасно й основними показниками сформованості громадянської культури як системної інтегральної якості; поділ соціальних та системних якостей на якості «першого» та «другого» порядку;
- ієрархічність, взаємопідпорядкованість елементів цілісної системи громадянської культури особи, накладання і взаємозв'язок окремих підсистем у їх цілісній системі; виступ природних якостей «другого порядку» в ролі соціальних якостей «першого порядку» та соціальних якостей «другого порядку» в ролі системних якостей «першого порядку»;
- інтеріоризація зовнішніх впливів, цінностей, обставин у взаємодії цілісних систем та екстеріоризація внутрішніх складових елементів системи, зміна зовнішніх обставин під впливом внутрішніх чинників;
- існування активних центрів у цілісній системі громадянської відповідальності особистості, домінантні прояви у її структурі окремих підсистем.

Структура громадянської відповідальності як цілісної системи включає три підсистеми, що характеризують природні, соціальні та системні якості громадянськості, взаємопов'язані ієрархічно та синергетично [4].

Висновки. Сучасна модернізація системи освіти вимагає пошуку нових педагогічних технологій, що здатні забезпечити формування громадянина з активною громадянською позицією, яка передбачає не тільки оволодіння учнями знаннями про права і обов'язки громадян, переконання їх в доцільності демократичних перетворень суспільства, сформованість високих морально-вольових, патріотичних якостей і почуттів, а й виявлення вмотивованих громадянських вчинків, дій.

Література

1. Нікітіна Н. П. Формування громадянської позиції учнів у навчально-виховному процесі педагогічного ліцею. автореф. дис. ... на здобуття наукового

ступеня кандидата педагогічних наук: спец. 13.00.07 – теорія і методика виховання. Луганськ, 2007. 23 с.

2. Виховання громадянської культури. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://readbookz.com/book/172/5496.html>

3. Педагогічні умови виховання громадянської правової культури старшокласників у процесі позакласної роботи. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/106/19891-pedagogichni-umovi-vihovannya-gromadyansko%D1%97-pravovo%D1%97-kulturi-starshoklasnikov-u-procesi-pozaklasno%D1%97-roboti.html>

4. Дерев'янка Н., Костів В. Формування громадянської культури особистості школяра: навч.-метод. посіб. / за ред. В. Костіва. Київ: ТОВ «Праймдрук», 2011. 352 с.

Павленко Юлія,
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової освіти,
природничих і математичних дисциплін
та методик їх викладання
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка
e-mail: iuliia.pa77@gmail.com*

КУЛЬТУРА НОСІННЯ І ДОСЛІДЖЕННЯ ВИШИВАНКИ УКРАЇНСЬКОЮ ІНТЕЛІГЕНЦІЄЮ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Ключові слова: українська вишивка, мода на вишиванку, Іван Франко, Олена Пчілка, Володимир Короленко, Віра Роїк, Полтавщина.

У наш час одягнути вишиванку – модно та престижно. Практично кожен сучасний українець у своєму гардеробі має вишитий одяг. Однак, виявляється, що до середини ХІХ століття національне вбрання носили переважно селяни. І лише згодом українська еліта підносить вишиванку до рівня класичного європейського костюма, й таким чином демонструє свій національний вибір.

Ця публікація є вшануванням пам'яті не просто відомих українських модників, а визначних українців, які наприкінці ХІХ – початку ХХ століття всупереч канонам, заборонам і наказам давали вартісні національно-культурні просвітницько-виховні уроки з українства. При цьому автор робить акцент на полтавських сторінках в історії піднесення української вишиваної цінності.

Іван Якович ФРАНКО (1856–1916) був знаним експериментатором, зокрема й у моді. Свого часу він уперше прирівняв до вишуканої європейської одяжної

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	3
УРОЧИСТЕ ВІДКРИТТЯ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ	5
ДОПОВІДІ НА ПЛЕНАРНОМУ	6
Колесніченко-Братунь Наталія Символи національної ідентичності і культурна дипломатія	7
Івасюк Оксана Інтерпретація та використання символів вишиванки у шкільному освітньому процесі	8
Сирник Марко Українська вишиванка в соціокультурному контексті українців у Польщі	9
Буженко Ірина Досвід збереження українських традицій у діаспорі	11
Бех Іван Формування вищих смислів зростаючої особистості у процесі засвоєння духовної спадщини українського народу	12
Євтух Микола Українська народна вишиванка крізь призму соціокультурної ідентичності	13
МАТЕРІАЛИ УЧАСНИКІВ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ	15
Бакуліна Наталія Слова-символи як духовний код етнокультури : лінгвокультурні зіставлення	15
Біла Олена, Курпек Валентина Застосування дидактичного ресурсу декоративно-ужиткового мистецтва України в проєктній діяльності молодших школярів	18
Богданець-Білокаленко Наталія Образ вишиванки у творах для дітей	20
Богута Валентина Збереження традицій вшанування вишиванки в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка	23
Будник Олена Етнічна соціалізація особистості : простір родинних виховних традицій	25
Василишин Ярослава Ірина Сенік – героїня світу. Вишивання як порятунок 34-річного ув'язнення в таборах	28

Вашак Оксана Роль української народної вишивки в національному вихованні дошкільників	31
Вовк Мирослава Сучасні дефініції поняття «фольклор» : проблема дефінітивного аналізу	33
Ворощук Оксана Особливості вишивки сіл Снятинського району (Івано-Франківська область)	37
Гой Наталія Особливості формування етнічної свідомості молодших школярів засобами української народної вишивки	39
Голуб Ніна Рушниковий орнамент очима Світлани Китової (за книжкою «Полотняний літопис України»)	41
Гончар Людмила Батькам про виховання дитини : поради народної педагогіки	44
Гораш Катерина Роль українських народних традицій і звичаїв в освітньому середовищі гімназії	48
Горошкіна Олена Лінгвокультурологи на уроках української мови в ліцеї	50
Гриців Тетяна Етнокультурний потенціал проєктної технології виховання ціннісного ставлення до Батьківщини в молодших школярів засобами народної педагогіки	52
Грищенко Юлія Українська вишиванка як унікальний символ національної культури	56
Дерев'янка Оксана Лексична семантика предметів і реалій весільного обряду у Великій Британії та США	58
Деркачова Ольга Етнокультурний потенціал інклюзивної дитячої літератури (на матеріалі твору Євгенії Пірог «Тридцять перший меридіан»)	60
Дудка Ольга, Власій Олеся Формування національного самовираження учнів засобами цифрових технологій в умовах глобалізації освітнього простору	63
Дутчак Віолетта Вишиванка як атрибут концертного виконавства бандуристів України та української діаспори	65

Журба Катерина Формування національно-культурної ідентичності зростаючої особистості як фактор безпеки	67
Замрозевич-Шадріна Світлана Українська вишивка – наш оберіг	70
Ілійчук Любомира Формування національної ідентичності особистості засобами української народної вишивки	73
Карась Ганна Етнокультурний та виховний потенціал пісенно-хорової творчості про українську вишиванку	75
Кондратюк Світлана, Павлущенко Наталія, Данько Наталія Етнографічні та регіональні особливості вишивки на Слобожанщині	78
Круль Лариса Етнонормативна культура Гуцульщини	82
Кучерак Ірина Вишивка на пластиковій канві як засіб розвитку дрібної моторики рук старших дошкільників	84
Лемко Галина Вишиванка як засіб формування національної ідентичності особистості	86
Ленів Зоряна Потенціал української вишивки в системі інклюзивної освіти	88
Мафтин Лариса Виховний потенціал етнопедагогіки : вишиванка в українській культурній традиції	92
Михайлишин Галина, Довга Мирослава Змістовий компонент процесу професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з молодими сім'ями	94
Орос Ільдико, Біда Олена Виховання громадянської відповідальності в системі виховної роботи учнів	99
Павленко Юлія Культура носіння і дослідження вишиванки українською інтелігенцією кінця ХІХ – початку ХХ століття	101
Паска Тарас Гуцульська вишивка і формування етнокультурної ідентичності сучасної молоді	103

Поясик Оксана Вишиванка як засіб розвитку духовності горян : традиції візерунків	106
Просіна Ольга Виховання особистості громадянина-патріота в закладах позашкільної освіти	109
Рашидова Світлана Вишивка – культурна традиція українського народу і виховання молоді	111
Романюк Світлана Етнокультурний потенціал мистецтва вишивки у професійному становленні вчителя початкової школи	115
Сабол Діана Вплив української народної вишивки на етнічну свідомість	117
Стрельченко Ірина Особливості семантики кольору української вишивки	120
Фідкевич Олена Українська вишиванка в українській поезії : шляхи символізації	122
Фільо Марина «...І нехай губиться колір у нитках...» (з історії закарпатської вишиванки)	127
Хорошковська-Носач Тетяна Формування в учнів усномовленнєвої компетентності під час ознайомлення з вишиванкою як оберегом українського народу	130
Цуркан Таїсія Формування громадянської культури молодших школярів через використання етнічного потенціалу української вишиванки на уроках «Я досліджую світ»	134
Червінська Інна Соціокультурний контекст освітньо-виховного потенціалу української вишиванки	137
Шевчук Антоніна Освітньо-виховний потенціал української вишиванки для дітей дошкільного віку	140
Шевчук Кристина Ціннісний потенціал української вишиванки	142
Шевчук Лариса Ознайомлення з інформацією про вишиванку в контексті збагачення словникового запасу учнів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин	144

Шестобуз Ольга Виховні можливості творів декоративно-прикладного мистецтва у процесі формування естетичних почуттів молодших школярів	147
Шишман Іван Вишиванка в національному костюмі українців і болгар	149
Шкребтієнко Людмила Виховний потенціал української вишиванки для дітей старшого дошкільного віку	150
УХВАЛА Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Україно моя вишивана : етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки»	152
СВІТЛИНИ УЧАСНИКІВ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ	153

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**«Україно моя вишивана :
етнокультурний та освітньо-виховний
потенціал української вишиванки»**

**Збірник тез
Всеукраїнської науково-практичної
онлайн-конференції,**

присвяченої Всесвітньому дню вишиванки

21 травня 2020 р.

(електронне видання)

За науковою редакцією Н. Богданець-Білоskalенко

Формат 60x84 1/16

Друк. арк. 2,875

Видавництво «Педагогічна думка»
04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-а, корп. 2;
тел./факс: (044) 481-38-82

e-mail: book-xl@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовників,
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК №3563 від 28.08.2009